
Nummer 3
Aug. 2025

Dialog

Dialog om te bewaren!
Uit de oude doos.....

27 jaar
NON
&
25 jaar
Dialog

Uit de oude
doos en meer...

Magazine van de Nierpatiëntenvereniging
Oost Nederland [NON]

Colofon

Lid worden of wijzigingen doorgeven?

Website: www.non-twente.nl

E-mail: info@non-twente.nl

Telefonisch: 0648524344.

Het lidmaatschap is 22 euro per jaar, incl. ons magazine *Dialogoog*, 3 keer per jaar.

Tevens bent u lid van de Nierpatiëntenvereniging Nederland [NVN] en krijgt u het blad *Niermagazine* 6 keer per jaar.

Correspondentieadres:

Bosuilstraat 31-14

7523BJ Enschede.

Interimvoorzitter /secretariaat:
Carola Bouwhuis.

Penningmeester: Eric Niekolaas.

Dialogoog: Jenny Laarman, [eind] redacteur, ledenbestand.

Activiteiten: Bennie ter Grote, en Erik Horenberg.

Webmaster: Martin Damhuis

En er zijn nog enkele actieve vrijwilligers.

Giften /contributie:

Deze kunt u overmaken naar onze bankrekening:
Nierpatiëntenvereniging Oost Nederland. Banknummer:
NL87 ABNA 0448 0622 67 in Almelo.

Telefoon dialyse afdelingen:

Almelo: 088- 7084350

Enschede: 053- 4872460

Hardenberg: 0523-276790

Winterswijk: 0543-820437

Uitgever: DNB-Groep
Hoogezand.

Oplage: De *Dialogoog* verschijnt 3 keer per jaar in een oplage van 250 stuks.

Inleveren kopij 01-09-2025

De Nierpatiëntenvereniging Oost Nederland is niet verantwoordelijk voor de inhoud van advertenties en ingezonden artikelen. <<<

DNB Groep verzorgt sociale en maatschappelijke publicaties ten behoeve van diverse stichtingen en verenigingen door heel Nederland.

Lid worden? Zie onze website:
www.non-twente.nl

Cover: Al Taart
Freepik.nl

In nummer: **3**

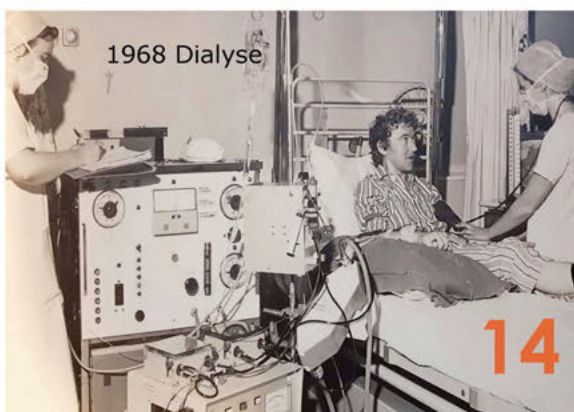
1930 Röpcke-Zweers ziekenhuis
Hardenberg

9 1930 Rk. Elizabethziekenhuis
Winterswijk

1968 Dialyse

- 2. Inhoud
- 3. Activiteiten NON
- 4. Van uw vereniging
- 5. Hardenberg
- 9. Winterswijk
- 13. Eerste dialyse
- 14. Dialyse door de jaren heen
- 19. Kolff
- 21. Kolff museum
- 22. Biohybride kunstnier
- 23. Janine, nier via crossover
- 27. Afscheid Janine
- 28 Afscheidsbrief voorzitter
- 29. Nog even dit

Foto's NON-activiteiten

Watermolen den
Haller in Diepenheim

Tram van
Enschede naar
Glanerbrug wordt
opgeknapt

Wandelen 13 april / bus en treinreis 25 mei

Beste Dialoog lezers,

Helaas hebben we 27 maart afscheid genomen van Janine onze voorzitter. 11 jaar heeft ze zich ingezet voor de NON en dat hebben we zeer gewaardeerd. [Zie vanaf pag. 23 in deze Dialoog.] O.a. om gezondheidsredenen hebben we tijdens de ALV afscheid van haar genomen.

Omdat we in Dialoog nummer 1 aandacht hebben besteed aan onze eerste voorzitter Joop v.d. Pieterman en in nummer 2 aan Leo Velthuis onze tweede voorzitter is nu Janine, als derde voorzitter aan de beurt.

In dit nummer, zoals u al eerder heeft kunnen lezen, gaan we de geschiedenis van de ziekenhuizen in Hardenberg en Winterswijk bekijken.

In Hardenberg konden ze dankzij een schenking [100.000 gulden] van Aleida Röpke-Zweers [1922] een ziekenhuis beginnen.

In Winterswijk kwam in 1905 een Hervormd ziekenhuis aan de Gasthuistraat en in 1926 een Katholiek ziekenhuis aan de Vredenseweg, zodat Winterswijk 60 jaar lang zelfs 2 ziekenhuizen had.

Vanaf pagina 13 zijn er, door de jaren heen, verschillende dialyseapparaten te zien. Als u al die apparaten bekijkt, ziet u dat het in

Informatie van uw vereniging

de begintijd wel erg veel werk was voor dialyseverpleegkundigen/patiënten om deze machines te leren kennen, op te bouwen en te gebruiken. [Nu ook nog, maar ietsje minder]. Op pagina 19 vindt u de geschiedenis van de uitvinder [Kolff].

Helaas is er in deze Dialoog geen recept van Hermie. Het lukte haar niet, om gezondheidsredenen, om een "uit de oude doos" recept voor ons te maken.

Wat niet in deze Dialoog staat en waar wij als bestuur druk bezig mee zijn, is het controleren en in orde maken van de Statuten en het Huishoudelijk Reglement van onze vereniging. Deze moeten volgend jaar juni afgestemd zijn op de wet: WTBR. [**W**et **B**estuur en **T**oezicht **R**echtspersonen]. De wet voorziet in maatregelen om de kwaliteit van bestuur en toezicht bij verenigingen en stichtingen te verbeteren. We willen dit in de ALV van 2026 afronden. Zie ook:

<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/brochures/2021/06/15/informatieblad-wet-bestuur-en-toezicht-rechtspersonen>.

Groet, Jenny Laarman. <<<

Ziekenhuis Hardenberg

Hendrika Aleida Röpcke-Zweers

• 3 oktober 1853

† 6 februari 1922

1931 Ziekenhuis Hardenberg

Het ziekenhuis lag aan de toenmalige Stationsweg. [later Stationsstraat]. Het pand kon gebouwd worden dankzij een zeer genereuze schenking van de in Hardenberg geboren Hendrika Aleida Röpcke-Zweers. Zij overleed in **1922** in Rotterdam en in haar testament had zij bepaald dat een bedrag van maar liefst 100.000 gulden zou worden gelegateerd aan de Vereniging het Groene Kruis te Hardenberg. De vereniging moest zich wel houden aan de afspraak om van dat geld een ziekenhuis te bouwen met een zaaltje voor vijf bedden en een inwonende zuster.

De vereniging kocht een woonhuis met bijbehorende gronden. Het zou echter nog enkele jaren duren, voordat de eerste schop de grond in kon. Op 17 januari **1931** was de eerste steen gelegd van 'ons ziekenhuisje', zoals een lokale krant schreef. Op 20 november **1931** werd het gebouw in gebruik genomen. Het werd **Röpcke-Zweers ziekenhuis** genoemd.

Om diezelfde reden is haar portret met passende lijst, geplaatst in de vestibule, zodat men vóór het gebouw staande, haar naam ziet aan de voorgevel met ingebrande koperen letters, en binnengekomen zijnde, het oog direct valt op haar portret.

Het ziekenhuis had aanvankelijk op de begane grond een afzonderlijke mannen-, vrouwen- en kinderzaal en een operatiekamer. Op de bovenverdieping waren een bestuurskamer, zitkamer, twee slaapkamers en "een open balkon". De exploitatie van het ziekenhuis, met inbegrip van de benoeming van alle personeelsleden, was toevertrouwd aan het Groene Kruis. [100.000 gulden zou nu ongeveer 1 miljoen euro zijn].

De eerste verpleegster was zuster Dijkhuis. Na haar eervol ontslag werd zij in **1934** opgevolgd door zuster Huyskamp die de algemene leiding kreeg, geholpen door drie gediplomeerde zusters en twee leerling-verpleegsters. Hoewel de Röpcke-Zweersstichting betrekkelijk klein was begonnen, zou zij al snel uitgroeien tot een inrichting die in een grote behoefte voorzag. Verschillende verbouwingen en uitbreidingen waren het gevolg. Het ziekenhuis deed tot **1972** dienst. In dat jaar werd het ziekenhuis aan de Jan Weitkamplaan in gebruik genomen. Bron:

<https://historischeprojecten.nl/geheugenvanhardenberg/>

In 1972 is het ziekenhuis in gebruik genomen

In **1980-1981** vond een fusie plaats met het Dagziekenhuis Aleida Kramer, waarbij de Stichting Streekziekenhuis Hardenberg-Coevorden werd opgericht. In **2004** vond er een nieuwe fusie plaats waarbij het ziekenhuis samen met enkele andere zorginstellingen uit de regio werd samengevoegd tot de Saxenburgh Groep. In **2021** werd het ziekenhuis Röpcke-Zweers grotendeels gesloopt, nadat de nieuwbouw van het Saxenburgh Medisch Centrum gereed was. De daarbij vrijgekomen ruimte van het

Röpcke Zweers ziekenhuis wordt dan ingericht als parkeerplaats.

Het Röpcke-Zweers verhuist in **2020** naar het nieuwe Saxenburgh Medisch Centrum, ook aan de Jan Weitkamplaan. Het nieuwe Saxenburgh Medisch Centrum is een modern en compact ziekenhuis voor patiënten uit heel Noordoost Overijssel en Zuidoost Drenthe. Er zijn ongeveer 1750 medewerkers en 130 bedden. Er zijn ook enkele poliklinieken in de omgeving.

Het Saxenburgh Medisch Centrum heeft poliklinieken in: Ommen, Westerhaar, Coevorden en een dialysecentrum in Hardenberg.

Bron: Wikipedia <<<

Dialyse Hardenberg 2011

Eerste patiënten in Dialysecentrum in 2011

Als je 3 dagen in de week moet dialyseren, is het heel fijn dat dit in de buurt kan. Het ziekenhuis in Hardenberg en de internisten wilden graag een eigen Dialyse Centrum in Hardenberg. Er was wel een polikliniek, maar voor een behandeling moest de dialysepatiënt naar een ander ziekenhuis. Patiënten uit die regio moesten voor het dialyseren dan naar Emmen, Almelo, Enschede of Zwolle. In het ziekenhuis was geen ruimte voor een dialysecentrum. Op dat moment kwam de locatie van de voormalige dierenkliniek beschikbaar. Dichtbij het ziekenhuis, maar toch een eigen locatie. De keuze was snel gemaakt. In november **2010** werden de sleutels overhandigd en na een half jaar van plannen, bouwen en inrichten kon in september **2011** de eerste patiënt worden ontvangen. In november **2023** vierden ze hun 12,5-jarige jubileum.

Julide Bayrak: [nefroloog] "We zijn in 2011 met niets begonnen. We kregen een locatie, we gingen op zoek naar een groep betrokken en enthousiaste mensen en we zijn gewoon begonnen. Het dialysecentrum behandelt nu 28 patiënten. Er is een polikliniek en patiënten worden er gedialyseerd.

Patiënten die in het ziekenhuis liggen en niet naar het dialysecentrum kunnen komen, worden in het ziekenhuis gedialyseerd. Op de IC zijn twee ruimtes ingericht voor dialyse. Onze grootste wens is om in de toekomst een plekje in of aan het ziekenhuis te krijgen, dan kunnen we namelijk ook nachtdialyse aanbieden. Patiënten komen dan 's avonds naar het ziekenhuis en slapen bij ons. Tijdens de nacht worden ze gedialyseerd, zodat ze overdag een relatief normaal leven kunnen leiden."

Ook thuisdialyse wordt af en toe gedaan, maar vaak is het niet haalbaar. Julide: "Het idee van thuisdialyse is heel mooi, maar in de praktijk is de uitvoering lastig. Patiënten zijn niet zelfredzaam genoeg en er is een personeelstekort. Daarbij komen onze patiënten liever naar het dialysecentrum. Juist omdat het dichtbij is, ze voor de deur kunnen parkeren, en het heeft ook een sociaal aspect. Ze voelen zich thuis, zijn vertrouwd met de omgeving en kennen het personeel en de andere patiënten". Bron:

<https://www.saxenburgh.nl/nieuws/dialyse-centrum-hardenberg>

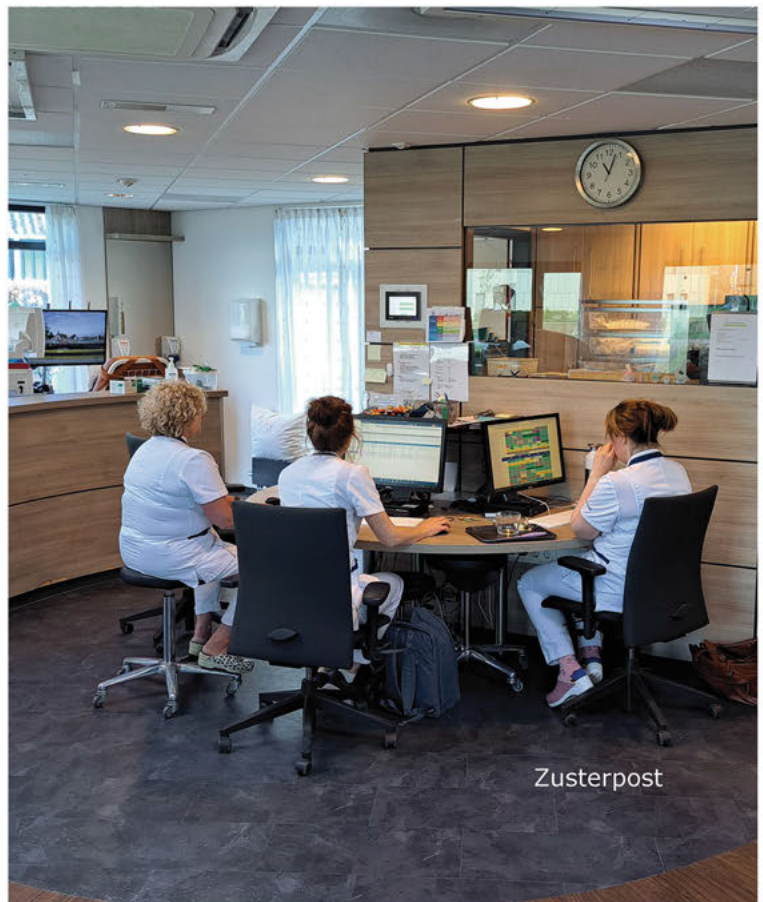
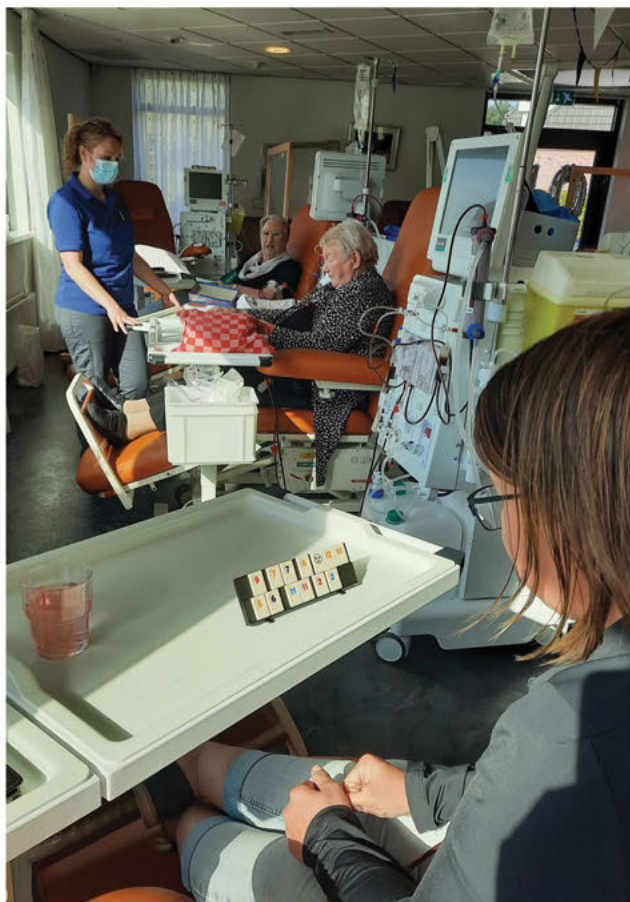

Vakantiedialyse

Het Dialyse Centrum biedt ook vakantiedialyse aan. Voor dialysepatiënten is vakantiedialyse de enige mogelijkheid om op vakantie te gaan en samen met familie of vrienden vakantie te kunnen vieren. Het Vecht-dal is een mooi toeristisch gebied. Er wordt dan ook veel gebruik gemaakt van vakantiedialyse in Hardenberg. <<<

Foto's
dialyse
Hardenberg
2025

Zusterpost

Ziekenhuizen Winterswijk

In **1874** opende het eerste ziekenhuis in Winterswijk de deuren, in reactie op de 'Wet voorziening tegen besmettelijke ziekten', welke in **1872** landelijk werd aangenomen en elke gemeente verplichtte een ruimte voor verpleging van besmettelijke zieken in te richten.

Voor de eeuwwisseling, in **1898**, wordt de Nederlands Hervormde Ziekenverpleging opgericht. Zij start een jaar later met wijkverpleging en richt in **1905** een ziekenhuisje op in de Gasthuisstraat. Voortaan worden bejaarden en zieken in verschillende onderkomens verzorgd aan de Gasthuisstraat.

De Katholieken openden op **15 maart 1926** het Sint Elisabethziekenhuis aan de Vredenseweg. Vlak daarna, op 10 juni **1926** wordt het Algemeen Ziekenhuis Winterswijk, als opvolger van het [hervormde] ziekenhuisje aan de Gasthuisstraat, geopend. Hierdoor bestonden er bijna 60 jaar lang **twee ziekenhuizen** in Winterswijk.

Bij de start kent het katholieke Elisabethziekenhuis 12 personeelsleden en 24 bedden. De beginjaren zijn moeizaam. Er zijn weinig patiënten. Delen van het gebouw werden toen maar in gebruik genomen als pension en kleuterschool. In **1938** wordt het overgenomen door de zusters Franciscanessen van Heythuizen. Na de Tweede Wereldoorlog verbetert de situatie. Het ziekenhuis wordt verder uitgebreid en groeit uit tot een voorziening met 122 bedden.

Na enkele mislukte pogingen om met de katholieke ziekenhuizen in **Groenlo** en **Lichtenvoorde** samen te gaan, zocht men in **1967** steeds meer de samenwerking op met het Algemene Ziekenhuis.

Dit mondt uiteindelijk in een volledig samengaan in **1984** van beide Winterswijkse ziekenhuizen, het Sint Vincentius in Groenlo en het R.K. Ziekenhuis Sint Bonifacius in Lichtenvoorde.

1905 Ziekenhuis, [Hervormd] Gasthuisstraat

1926 Katholiek] Elizabethziekenhuis, Vredenseweg

1926 Algemeen ziekenhuis [Hervormd]

Er wordt in **1984** en geheel nieuw ziekenhuis aan de westzijde van Winterswijk gebouwd: **Streekziekenhuis Koningin Beatrix. [SKB]**

Lichtenvoorde

Het R.K. Bonifacius ziekenhuis is opgericht in **1920** door de dames Groen in het herenhuis aan de Broekboomstraat. Iets verderop aan de Dijkstraat wordt in **1933** een nieuw ziekenhuis met 40 bedden en een operatiezaal geopend. De zieken worden verzorgd door Duitse zusters van net over de grens. Tijdens de oorlogsjaren hebben deze Duitse zusters gewoon kunnen doorwerken en ze vormden een dekmantel voor de Duitsers. Niemand verwachtte dat ze hier een groot aantal onderduikers verzorgden en verborgen.

Groenlo

Het RK Sint Vincentius ziekenhuis in Groenlo werd in **1374** door Herman Mattelier als gasthuis gesticht. In **1895** gingen de zusters van Julie Postel uit Boxmeer de zieken verzorgen. In de tweede wereldoorlog diende het ook als hospitaal voor Duitse gewonde soldaten. Bron: Wikipedia. <<<

SKB 2025

Het Streekziekenhuis Koningin Beatrix [SKB] is een modern algemeen ziekenhuis met 214 bedden en een buitenpolikliniek in Eibergen en Ruurlo. SKB is het ziekenhuis voor Oost-Achterhoek en heeft ongeveer 1100 medewerkers. Momenteel wordt er druk verbouwd. Het SKB wordt verduurzaamd en ze zetten grote stappen om te gaan vergroenen.

Samenwerking

De ziekenhuizen MST, ZGT, SKB en Saxenburgh hebben in 2024 belangrijke stappen gezet om samen te gaan werken om de zorg in Oost-Nederland voor iedereen te behouden.

Dialyse Winterswijk

In **2010** is er begonnen met dialyse in Winterswijk in samenwerking met MST. Door een tekort aan gespecialiseerde verpleegkundigen is de samenwerking in **2019** weer gestopt. Omdat dialyse patiënten nu weer verder moesten reizen is in juli **2023** de dialyse overgenomen door de Elyseklinieken.

Foto: Jessica en Jolanda [LinkedIn]

Deze organisatie heeft momenteel 5 locaties in Nederland.

Elyse Klinieken locatie Winterswijk

Beatrixpark 1

7101 BN Winterswijk

Tel: 0543-820437

www.elyseklinieken.nl

Ook voor vakantiedialyse:

vakantiedialyse@elyseklinieken.nl <<<

elys9
klinieken voor
nierzorg

Foto's dialyse Elyse kliniek Winterswijk 2025

Elysekliniek Winterswijk heeft momenteel 11 dialyse plekken.

Opening juli 2023

Oude foto's ziekenhuis Winterswijk

Kinderkamer

WINTERSWIJK, ALGEMEEN ZIEKENHUIS „ST. ELISABETH“, KINDERKAMER

Klasse kamer

WINTERSWIJK, ALGEMEEN ZIEKENHUIS „ST. ELISABETH“, KLASSE-KAMER

Ziekenzaal

WINTERSWIJK, ALGEMEEN ZIEKENHUIS „ST. ELISABETH“, ZIEKENZAAL

Röntgen kamer

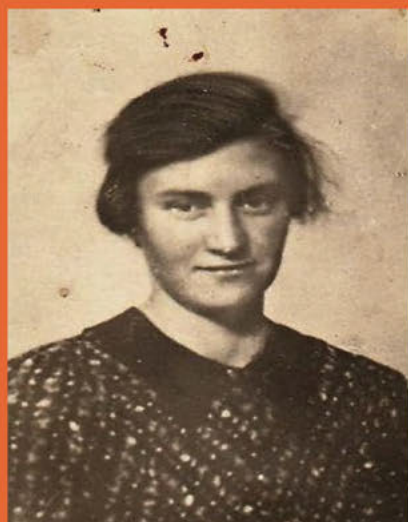
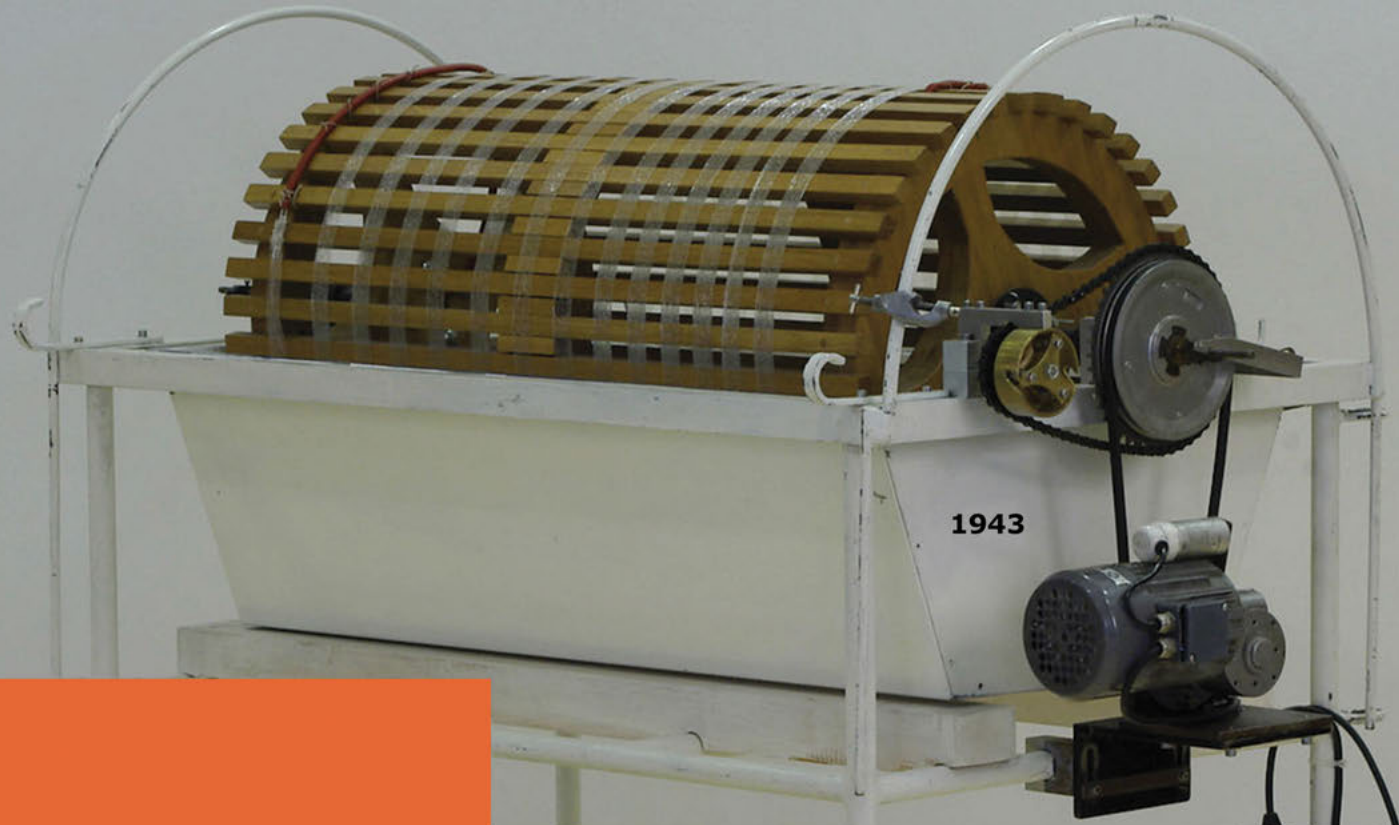
WINTERSWIJK, ALGEMEEN ZIEKENHUIS „ST. ELISABETH“, RÖNTGENKAMER

Operatiekamer

Bron: oud Winterswijk/gezondheid

WINTERSWIJK, ALGEMEEN ZIEKENHUIS „ST. ELISABETH“, OPERATIEKAMER

Begin dialyse

De eerste succesvolle hemodialyse op een levend wezen [een hond] werd uitgevoerd in **1912** door John Abel, Leonard G. Rowntree en B.B. Turner. Ze dialyseerden het bloed door dit buiten het lichaam te laten circuleren in een toestel met buisjes van collodium. [Mengsel van cellulose] Problemen waar zij tegen aan liepen, waren echter de stolling van het bloed en de hoge kosten van de apparatuur.

In **1915** werd heparine ontdekt. Pas in 1928 slaagde men er in heparine geschikt te maken voor therapie. Heparine maakte het mogelijk de stolling van het bloed beter te reguleren.

De eerste poging een mens te dialyseren werd in **1928** uitgevoerd door Georg Haas. Hierbij werd geëxperimenteerd met verschillende soorten membranen. Cellofaan, een afgeleide van cellulose, bleek de beste keuze. Georg Haas ontdekte het principe van ultrafiltratie.

In **1938** maakte de Nederlander Willem Kolff in Kampen de eerste kunstnier. Dit was een omvangrijk apparaat waarbij een houten trommel met daaromheen een lange cellofaanslang. Tijdens het draaien van de trommel werd het bloed door de slang geleid, waarbij afvalstoffen via het semipermeabele membraan in de dialysevloeistof *diffundeerden. Deze uitvinding markeerde het begin van de moderne hemodialyse en heeft sindsdien talloze levens gered. In februari **1943** werd de eerste dialyse uitgevoerd door middel van bovenstaand apparaat. Bron: Wikipedia <<<

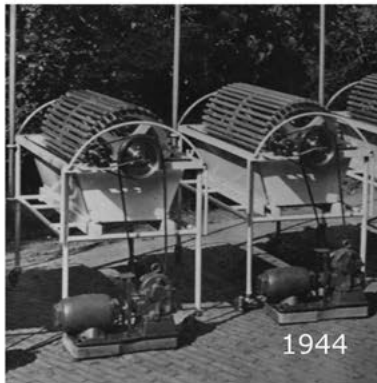
Tussen 17 maart 1943 en 27 juli 1944 probeert het team van Kolff in totaal 15 patiënten te redden. De eerste patiënten overleden tijdens of kort na de dialyse.

4 april 1943

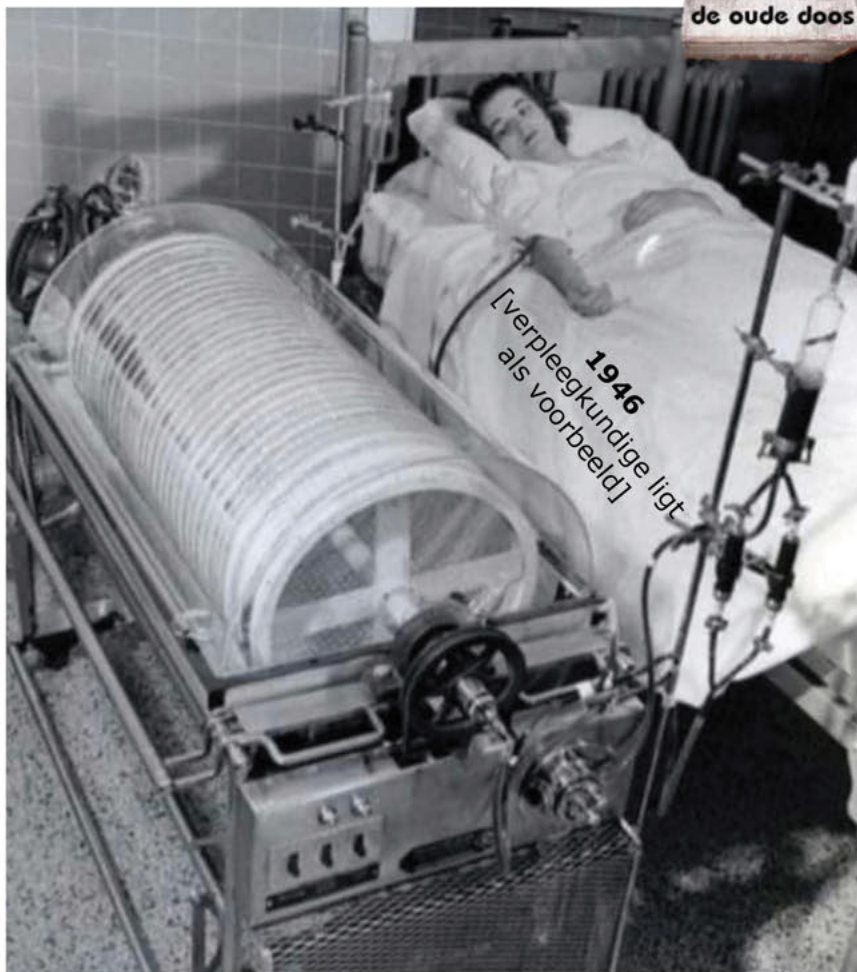
Een patiënt overleefde en dat is de 29-jarige **Janny Schrijver**. Dit wordt een wereldprimeur. Ze blijft nog 4 weken leven. Dan overlijdt ze aan de gevolgen van **vaattoegang** problemen.

Hemodialyse machines door de jaren heen

1944 -2025 dialysemachines. [En vele variaties van machines]

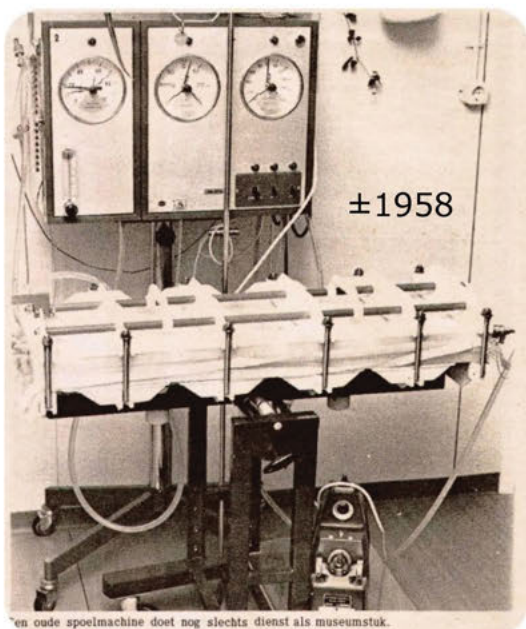
* Diffunderen betekent zich verspreiden of vermengen, waarbij stoffen van een gebied met een hoge concentratie naar een gebied met een lage concentratie bewegen, vaak door een membraan of een ander medium heen. Het is een natuurlijk proces dat plaatsvindt door de willekeurige beweging van moleculen.

Willem Kolff

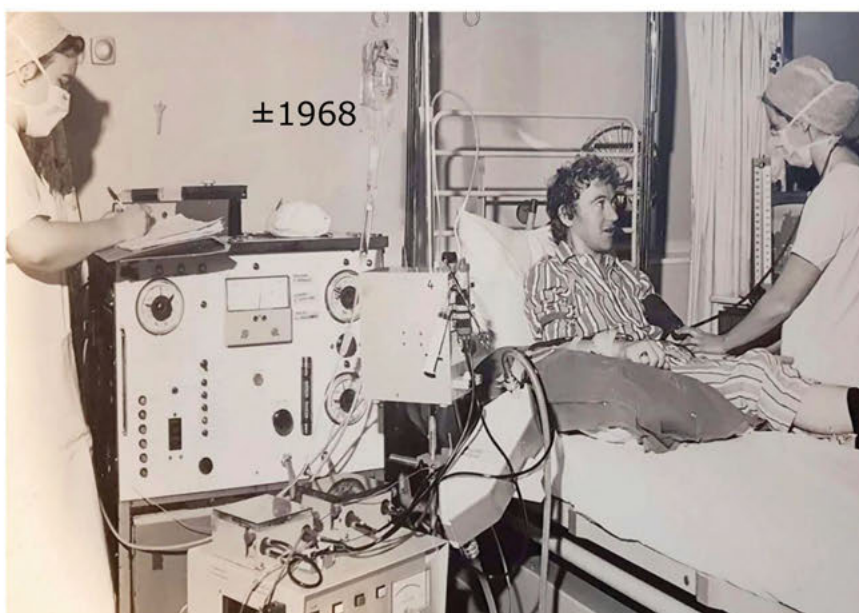
De jonge arts Willem Kolff zag in **1938** in het academisch ziekenhuis van Groningen een leeftijdsgenoot langzaam sterven. In **1941** vertrok Kolff, wegens de oorlog, naar Kampen en begon met het ontwikkelen van de kunstnier. De door hem ontwikkelde kunstnier in **1943** zou uiteindelijk miljoenen mensen het leven redden. De kunstnier is steeds verder ontwikkeld. [Zie de foto's op deze en de volgende bladzijden]. Continue verbeteringen aan de machine zorgden ervoor dat patiënten steeds iets langer leefden. Pas bij patiënt 17 had Kolff echt succes: als eerste medicus ter wereld redde hij in september **1945** iemand het leven met het door hem ontwikkelde apparaat. In **1950** is Kolff naar Amerika verhuisd.

±1958

En oude spoelmachine doet nog slechts dienst als museumstuk.

±1968

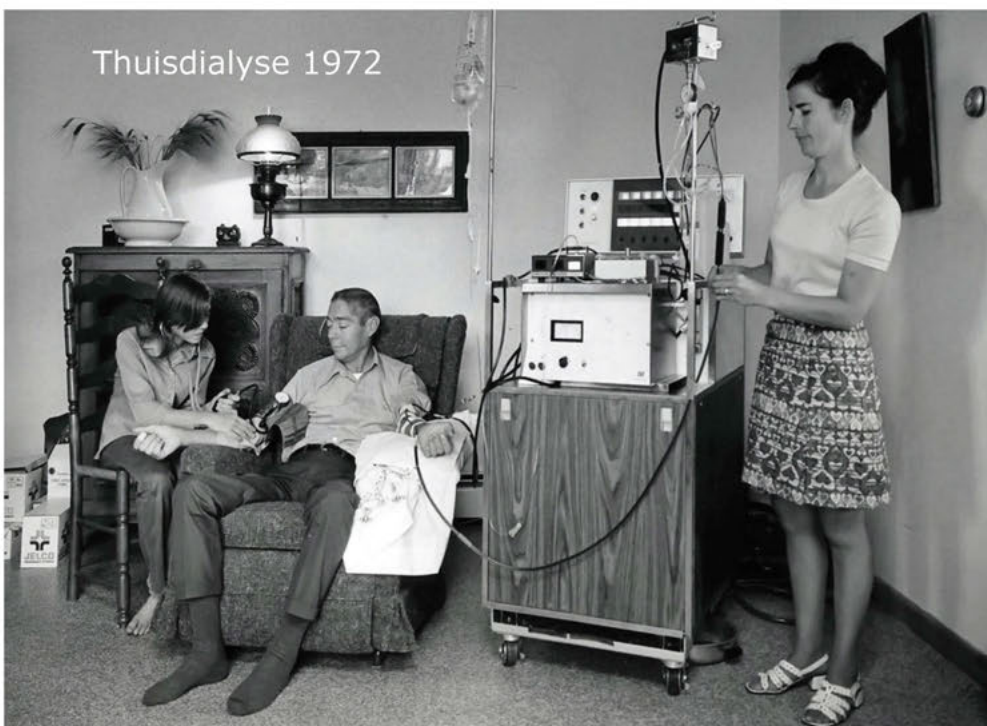
Londen 1960

1982 Sidney

Maastricht 1971

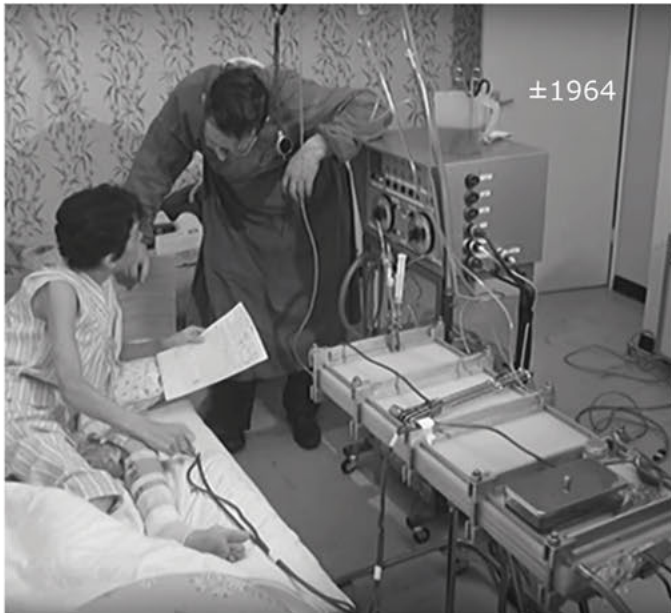
Thuisdialyse 1972

Engeland 1975

MST 1970

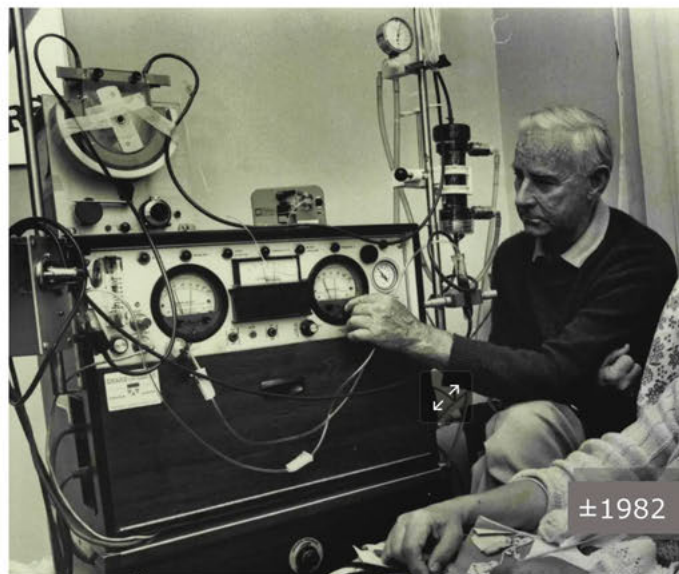
P.S. Het kan zijn dat niet alle data correct zijn. Deze jaartallen stonden bij de foto's op internet. Ook was vaak niet te achterhalen uit welk land de foto's afkomstig waren. Een rijk land kan dan modernere machines hebben dan een armer land.

Meer historie [Engels] op de website:

<https://ukkidneyhistory.org/themes/machines-and-technicians/dialysis-technology-in-the-uk-1960-2005/>

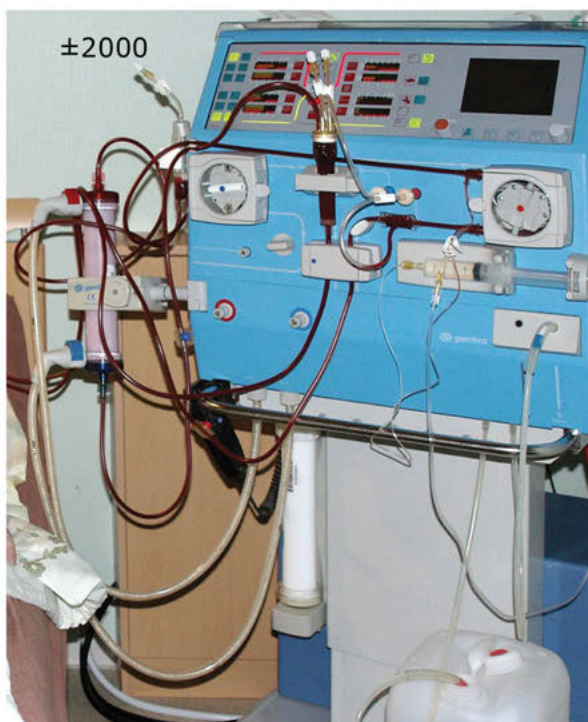
±1975 Engeland

±1982

±2010

±2000

±2023

1944 -2025 en vele variaties hierop

±2026

Buikdialyse apparaat [peritoneale dialyse]

Draagbare kunstnier, bijna in de handel en...er is ook al een onderzoek bezig om een inwendig dialyseapparaat te ontwikkelen.

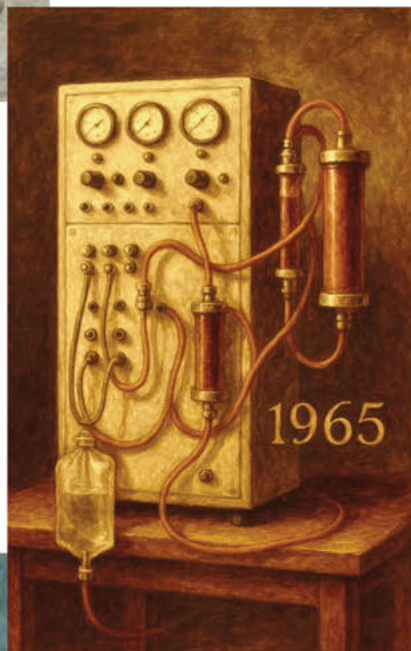
Als je geïnteresseerd bent in meer afbeeldingen of informatie over de evolutie van dialyseapparatuur, zijn er online bronnen beschikbaar, zoals het Dialysis Machine Museum. <https://homedialysis.org/home-dialysis-basics/machines-and-supplies/dialysis-museum> <<<

Dialysemachines laten schilderen door ChatGPT

Aan ChatGPT gevraagd om een dialysemachine te schilderen uit 1945, 1965 en 2025. Oordeel zelf wat u ervan vindt. <<<

ChatGPT is een chatbot van het bedrijf OpenAI. Een chatbot is een programma dat een gesprek nadoet. Dit gebeurt door kunstmatige intelligentie. De gebruiker stelt een vraag of geeft een opdracht. Dat noemen we een prompt. De chatbot antwoordt op deze prompt. Zo ontstaat een digitaal gesprek. Vraag aan ChatGPT wat u maar wilt.

Willem Kolff, uitvinder van de kunstnier en het kunsthart

Grote innovaties komen niet zelden onder beroerde omstandigheden tot stand. Soms zelfs de allerberoerdste. De jonge arts Willem Kolff zag in **1938** in het academisch ziekenhuis van Groningen een leeftijdgenoot langzaam sterven. De daarna door hem ontwikkelde kunstnier zou uiteindelijk miljoenen mensen het leven redden. Willem Johan Kolff [1911-2009], roepnaam Pim, groeide op in Hummelo en in Beekbergen. Zijn vader was daar directeur van een tuberculose-sanatorium. Zelf koos hij ook voor een medische loopbaan. In Leiden studeerde hij geneeskunde. Na het afleggen van het artsenexamen vestigde hij zich in 1938 in Groningen om een opleiding tot internist te volgen.

Groningen

In het Groninger academisch ziekenhuis werkte Kolff als arts-assistent onder professor Leonard Polak Daniëls, hoofd van de interne afdeling. Al aan het begin van zijn loopbaan maakte één patiënt diepe indruk op hem. Een 22-jarige boerenzoon stierf in een van de vier verpleegbedden die onder Kolffs zorg stonden een langzame en pijnlijke dood aan uremie, het eindstadium van nierfalen. Het lichaam stikt daarbij in de eigen afvalstoffen. Onder leiding van Polak Daniëls begon Kolff zijn eerste experimentele onderzoekswerk naar een kunstmatige nier, een apparaat dat buiten het lichaam gifstoffen uit het bloed filtert.

Oorlogsjaren

Op 10 mei **1940** vielen de Duitsers Nederland binnen. Op de dag van de Nederlandse overgave, vier dagen later, maakte de joodse Polak Daniëls een eind aan zijn leven.

Omdat Kolff niet onder de nationaalsocialistische opvolger van zijn leermeester wilde werken, vertrok hij in **1941** naar het stadsziekenhuis van Kampen.

In het Overijsselse ziekenhuis ontwikkelde Kolff in **1943** een eerste functionerende kunstmatige nier. Hij gebruikte daarvoor onder andere onderdelen van een neergestorte bommenwerper, de waterpomp van een T-Ford en cellofaan [worstenvel!] van een plaatselijke slager. De eerste proefpersonen die hij ermee behandelde overleden nog. Continue verbeteringen aan de machine zorgden ervoor dat patiënten steeds iets langer leefden. Pas bij patiënt 17 had medicus Kolff echt succes. De eerste patiënt ter wereld die een dialyse overleefde was in september **1945** met het door hem ontwikkelde apparaat. De gelukkige was een 67-jarige vrouw die geïnterneerd was in de kazerne van Kampen omdat ze in de oorlog lid geweest was van de NSB.

Op 6 januari **1946** promoveerde hij aan de Rijksuniversiteit van Groningen met het proefschrift: *De kunstmatige nier*.

Kunsthart

Kolff emigreerde in **1950** naar de Verenigde Staten – waar hij in **1955** tot Amerikaan werd genaturaliseerd – en zette daar de ontwikkeling van biomedische techniek voort. In **1956** ging de door hem ontwikkelde hart-longmachine in bedrijf. In Salt Lake City, waar Kolff vanaf **1967** hoogleraar was aan de Universiteit van Utah, werd in **1982** het eerste kunsthart in een mens aangebracht. De patiënt leefde na de operatie nog 112 dagen.

Eminent

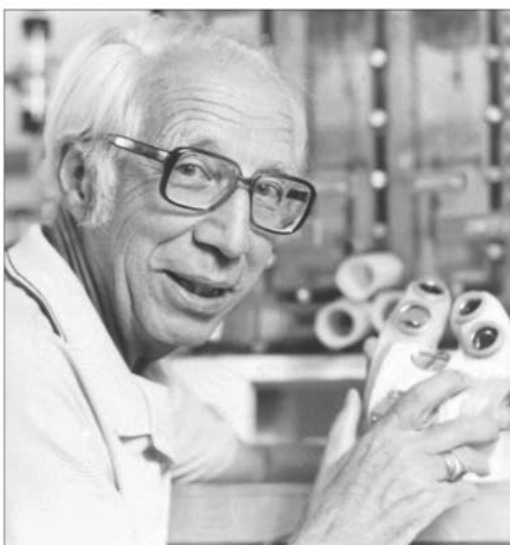
Kolff geldt als een van de meest eminente medische wetenschappers van de twintigste eeuw. Tot op hoge leeftijd was hij werkzaam.

In december **2006** ging hij – 95 jaar oud – voor de derde maal, en nu definitief, met pensioen. Veelvuldig werd zijn werk bekroond. Hij ontving dertien eredoctoraten en kreeg 127 internationale onderscheidingen. Viermaal werd Kolff genomineerd voor de Nobelprijs, maar hij won deze niet. Het UMCG doopte in 2009 ter ere van zijn oud-medewerker het Instituut voor Biomaterialenonderzoek BMSA om tot het W.J. Kolff Institute for Biomedical Engineering and Materials Science.

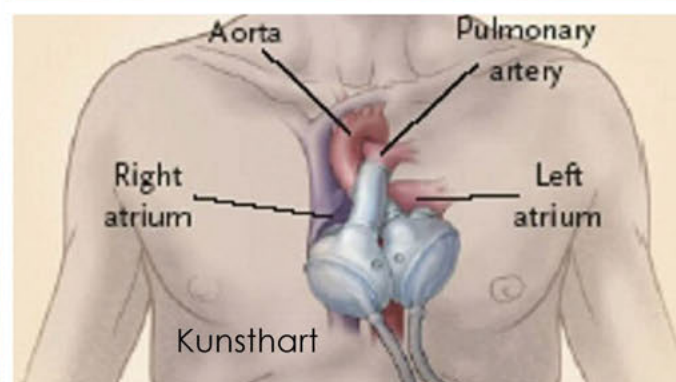
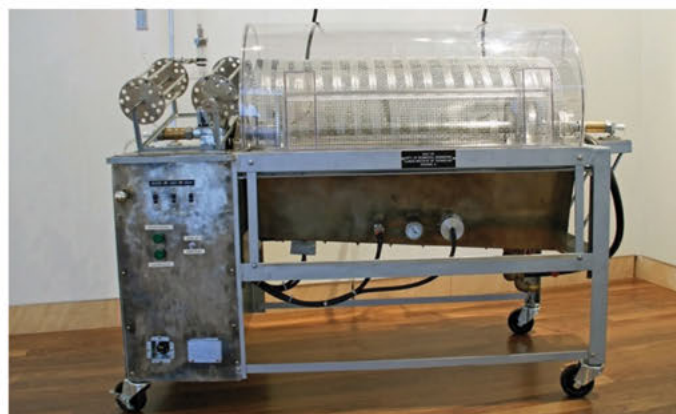
Bron: <https://www.deverhalenvangroningen.nl/alle-verhalen/willem-kolff---uitvinder-van-de-kunstnier-en-het-kunsthart> <<<

Borstbeeld Kolff in Kampen

Kolff museumkamer Kampen

Meer informatie over Kolff: <https://www.kolff.nl/prof-dr-willem-johan-kolff-1911-2009/>

Bezoeken? De oude werkkamer van Kolff in het voormalige Stadsziekenhuis in Kampen is gerestaureerd en een museum geworden. De kamer is op afspraak [zowel individueel als in een groep] te bezoeken. Informeer naar de mogelijkheden via willemkolffkampen@gmail.com. <<<

Van dialyse naar implanteerbare *Bio-hybride kunstnier

*** Een bio-hybride nier, gemaakt van
geweekte nier-cellen en dunne bloedfilters.**

**Universiteiten, ingenieurs en bedrijven
gaan samenwerken aan de ontwikkeling
van een bio-hybride nier die [deels] de
functies van een natuurlijke nier kan
overnemen bij patiënten met nierfalen. Het
PPS - programma wordt mogelijk gemaakt
door Health Holland en de Nierstichting.**

In februari 2025 maakte Health Holland bekend de komende 5 jaar €2,1 miljoen subsidie beschikbaar te stellen voor een PPS programma voor de ontwikkeling van biohybride kunstnieren. De organisaties werken samen aan een bio-hybride nier die continu in het lichaam kan functioneren. Dit zorgt ervoor dat de kwaliteit van de behandeling verbetert. En dat het uiteindelijk niet meer nodig is om te dialyseren. Dit is een vervolgstap op de draagbare kunstnier, een initiatief van de Nierstichting, die op korte termijn wordt getest op patiënten.

Implanteerbare bio-hybride nier

Dimitrios Stamatialis, hoogleraar in de Advanced Organ Bioengineering and Therapeutics vakgroep [Faculteit TNW / TechMed Centrum], en zijn team richten zich op de ontwikkeling van een bio-kunstmatig nierapparaat die bestaan uit nierbuiszellen gehecht aan holle vezelpolymeermembranen. Deze innovatieve benadering probeert de natuurlijke filtratiemechanismen in gezonde nieren effectief na te bootsen. Stamatialis: "Dit programma brengt alle benodigde expertise samen en geeft een sterke impuls aan de ontwikkeling van een implanteerbare bio-hybride kunstnier." Tom Oostrom, directeur Nierstichting: "Vier miljoen mensen wereldwijd hebben ernstige nierschade en zijn afhankelijk van dialyse of een niertransplantatie om in leven te blijven.

De meesten hiervan ondergaan een dialyse behandeling, wat een zeer zware wissel trekt op iemands leven. Een inplanteerbare bio-hybride nier zal een enorme doorbraak zijn voor deze patiënten. "

Bio-hybride nier XB

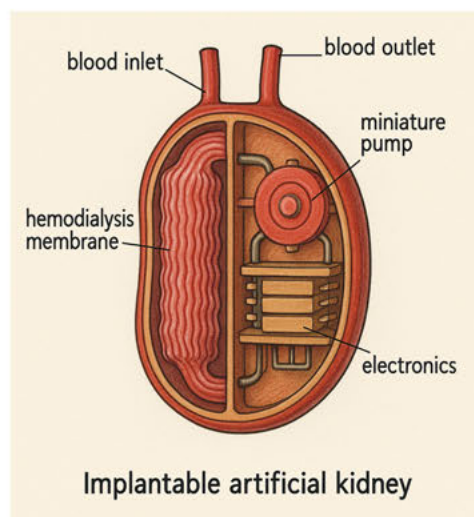
Een gemiddelde dialyse patiënt dialyseert 3 keer per week 4 uur in het ziekenhuis. De gemiddelde levensverwachting is 5-10 jaar. Dialyse kan namelijk maar beperkt de nierfunctie overnemen en belast het hart en bloedvaten. Daarnaast is het een dure behandeling die zwaar drukt op de nationale zorgbudgetten in de westerse wereld en verbruikt het aanzienlijke hoeveelheden water, energie en plastic.

Samenwerking

Het PPS-programma [publiek-private samenwerking programma] wordt mogelijk gemaakt door de Nierstichting Nederland en Health-Holland [Top Sector Life Sciences & Health]. De Bio-hybrid Kidney XB Program-groep bestaande uit RegMedXB, Imec, **Universiteit Twente**, Universiteit Utrecht, UMC Utrecht en partners van het NXTGEN Hightech Groeifonds programma, is op zoek naar samenwerkingen met bedrijven die geïnteresseerd zijn in de gezamenlijke ontwikkeling van membraantechnologie, [synthetische] cel-technologie, materiaalkunde en micro-elektromechanische systemen voor [semi-)implanteerbare kunstnieren en soortgelijke apparaten.

Lees meer op <https://www.health-holland.com/program/BiohybridKidneyXB>

Bron: Universiteit Twente <<<

Voorbeeld van een inwendige kunstnier gemaakt door chatgpt.

Interview met Janine
en Edwin

Nieuwe nier via Cross- Over uiterst succesvol

**Gebaande wegen kent
Janine van de Linde niet**

Ze bracht een groot deel van haar jeugd door in Huisduinen in het kopje van Noord-Holland. Werd 'even' geboren in Waddinxveen omdat oma daar woonde, verloskundige was, en moeder 'gewoon' bij haar eigen moeder wilde bevallen. Ze kreeg vorig jaar een nieuwe nier via Cross - Over en had nog nooit gedialyseerd voor die tijd. En wilde toen ze als docente stopte wel een leuke, interessante hobby: een opleiding tot windmolenaar!!! Hoog tijd voor een gesprek met Janine van de Linde, sinds vorig jaar secretaresse van de NON.

"Ik had in die tijd ook een ideaalbeeld: ik wilde het raadsel van de evolutie oplossen, maar dat is niet helemaal gelukt."

uit
de oude doos

2015

Foto's: Harry Kampinga

Janine, derde voorzitter van de NON

Buitenmens

Tijdens het gesprek blijkt al snel dat Janine niet het type is om gemakkelijk de gebaande wegen op te zoeken. De lagere school volgde ze gewoon in het al eerder genoemde Huisduinen, voor de HBS moest ze naar Den Helder. Vader was militair, vandaar de keuze voor Den Helder. Ze was zestien toen ze haar diploma HBS B op zak had. Voor ze een studie voor botanisch analiste in Wageningen ging doen, woonde ze een jaar bij een oom en tante in Den Haag, waar ze twee studies deed. Na deze opleiding, koos ze toch voor de studie biologie in Wageningen "Ik was en ben een buitenmens en dit leek me een

goede keus. Had als tweede hoofdvak geologie en paleontologie. Verdiepte me in genetica en studeerde uiteindelijk cum laude af. Met een eerste graad bevoegdheid, zodat ik les kon geven. Ik had in die tijd ook een ideaalbeeld: ik wilde het raadsel van de evolutie oplossen. Is niet helemaal gelukt," zegt ze lachend.

Onderwijs

Intussen had ze haar eerste man leren kennen die als diplomaat in Washington DC aan de slag ging. Als vrouw van een diplomaat lag niet iedere willekeurig gekozen baan voor de hand, maar in het onderwijs

vond Janine destijds de juiste draai. Later terug in Nederland werkte ze aanvankelijk aan de Internationale school en daarna aan de Hogeschool Edith Stein in Hengelo [het tegenwoordige Saxion]. Na een naar ongeluk waarbij ze hersenletsel opliep, heeft ze uiteindelijk vorig jaar moeten besluiten te stoppen met werken. Intussen was Janine gescheiden, maar inmiddels is ze al negentien jaar zeer gelukkig getrouwd met Edwin Sarink, pianoleraar in Almelo. In een aanpalende ruimte geeft hij les en tussen de lessen door komt hij soms even binnen om een kop thee te halen. Lang genoeg om aan te geven hoe blij hij is dat via hem zijn vrouw een nieuwe nier heeft kunnen krijgen. Officieel niet van hem. "Maar zo voelt het niet," vinden ze beiden.

Erfelijk

Problemen met de nieren zitten wel in de familie. De ouders van Janine waren intussen naar Vancouver Island in Canada verhuisd. "Vijf jaar heeft mijn moeder gedialyseerd. Er is hard geprobeerd om een nier te vinden, maar dat lukte niet. Wij mogen hier zo blij zijn met Eurotransplant. We zijn hier veel verder." En inmiddels weten Janine en ook haar broer hoeveel verder. Jaren geleden voelde Janine zich al beroerd. Als ze een hap teveel had genomen, was ze zelfs hondsberoerd. Bij een bezoek aan de huisarts, die verschillende onderzoeken deed, werd ze ogenblikkelijk doorgestuurd naar de nefroloog. Er volgde zelfs een overleg met Janine in Almelo bij de nefroloog en haar broer

tegelijkertijd bij zijn nefroloog in den Haag, waarbij zaken konden worden kortgesloten en opgelost. Intussen zijn haar twee dochters getest van wie eentje aanleg heeft.

Spanning

"De basis zit in het beenmerg en dan is het risicovol om te transplanteren. Uiteindelijk had ik nog een nierfunctie van acht/negen procent. Het is natuurlijk wel belangrijk hoe je er zelf mee omgaat, die onregelmatigheden in het beenmerg zouden bij mij tot kanker kunnen leiden.

Vijf jaar geleden hebben Edwin en ik ons laten testen maar er was geen match. Toen hebben we afgesproken dat we eenmaal in de Cross - Over zouden meedraaien en dat we het

Edwin is blij dat via hem zijn vrouw een nieuwe nier heeft kunnen krijgen. Officieel niet van hem. "Maar zo voelt het niet," vinden ze beiden.

vervolg interview Janine-Edwin

2015

anders over de bloedgroep heen zouden proberen. Van die laatste mogelijkheid moest uiteindelijk worden afgezien i.v.m. de kans dat de nieuwe nier ziek zou worden als het immuunsysteem van Janine in dat geval geheel onderdrukt moest worden.

Uiteindelijk was er april vorig jaar een match. Het is echt niet eenvoudig. De beslissingen worden gebaseerd op percentages, kansen. We zijn heel dankbaar dat het is gelukt." Al ging dat aanvankelijk ook niet van een leien dakje. De donor gaat naar de ontvanger. Dat betekende dat Edwin naar Rotterdam moest, de donor van Janine uit Amsterdam naar Groningen ging en de donor uit Rotterdam naar Amsterdam moest afreizen.

Spanning dus op 14 juli voor de zes betrokkenen. En toen bleek de ontvanger van de nier van Edwin een te laag natrium gehalte had. Ging het allemaal niet door. "We waren met de trein en 's avonds ontmoetten Edwin en ik elkaar 'rond half negen weer op het station. Laten we eerst maar eens een broodje shoarma gaan eten, besloten we."

In de zomer, waarvoor ze geen plannen hadden gemaakt, genoten ze van spontane activiteiten met en zonder kinderen en kleinkind. Op 9 september lukte het uiteindelijk wel. "Heel bijzonder. Alle operatieteams staan ook met elkaar in verbinding.

Planeten pad in Almelo.
www.astrona.nl

Met Edwin had ik natuurlijk alleen telefonisch contact." Met Edwin ging het al snel heel goed. Janine voelde zich de eerste dagen heel ziek. "Maar gelukkig is alles goed gekomen. Het kost natuurlijk veel tijd en energie. Edwin maakt graag tochten in de bergen op de racefiets en daarvoor moet hij nog wel wat trainen.

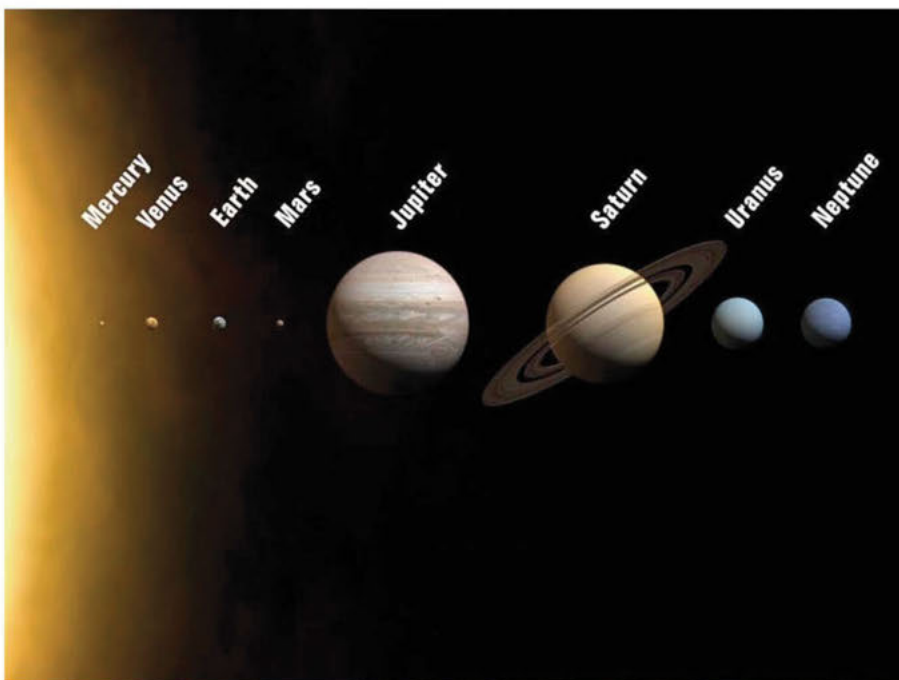
Je lijf moet wennen en dat geldt wat mij betreft ook voor de bijwerkingen van de medicijnen. Dat kan zeker wel twee jaar duren. Mijn broer die drie jaar geleden een nier heeft gekregen, heeft geen problemen meer."

Edwin bij Janine op bezoek in het ziekenhuis, na de transplantatie

Intussen is Janine dus druk bezig met haar nieuwe hobby. Niet alledaags en beslist, ook fysiek, erg pittig. Ze is vastbesloten om het diploma te halen. Eerst het regionale examen en wellicht na een half jaar het landelijk. "En dan misschien ook nog watermolenaar ..." zegt ze bijna dromerig. Eerst gaan ze eind maart op vakantie. Een cruise naar het 'verre Noorden' om een zonsverduistering mee te maken. Zoals vermeld: Geen gebaande wegen! <<<

Interview

Naast muziek heeft Edwin nog een grote hobby: Astronomie. In Almelo maakt hij deel uit van de werkgroep AstronA. Deze werkgroep houdt zich bezig met het populariseren van de sterrenkunde. De activiteiten strekken zich uit van het geven van lessen op scholen, het geven van cursussen en lezingen tot het organiseren van sterrenkijkavonden.

Heel bijzonder is echter het Planetenpad Noordikslaan. Langs deze laan zijn in 2012 over een afstand van ruim vierhonderd meter negen prachtige granieten zuilen geplaatst. De eerste zuil stelt de zon voor, de anderen staan voor de acht planeten van ons zonnestelsel. De afstanden tussen de zuilen zijn zo gekozen dat ze ons hele zonnestelsel in het klein uitbeelden.

Op elke zuil is met een laserstraal een foto van de zon of de planeet gegraveerd. De grootte van de hemellichamen is in de juiste onderlinge verhoudingen. Een wandeling langs het pad geeft een verrassend goed idee van de opbouw van ons zonnestelsel en van de verhoudingen die er gelden.

Geschreven door Jeanne van der Steen. <<<

Afscheid Janine v.d. Linde

Janine,

Helaas moeten we afscheid van je nemen. Dat vinden wij, het bestuur en de leden van de NON, erg jammer. Maar na ruim 10 jaar wil je meer tijd en aandacht aan andere dingen besteden. Ook je gezondheid begint mee te tellen en daarom heb je dit besluit genomen.

We zullen je mooie toespraken missen, je organisatietalent, je gezelligheid en de betrokkenheid met het wel en wee van anderen.

Deze keer geen lintje van de Koning zoals je voorganger Leo Velthuis heeft gekregen. Leo had de mazzel dat een bestuurslid, Janos Nagy, een lintje voor hem aangevraagd heeft. Jammer genoeg is Janos vorig jaar mei overleden, anders had jij vast ook een lintje van de Koning gehad.

Maar omdat we het toch wel jammer vinden dat je geen lintje van de Koning krijgt, overhandigen we je hierbij toch een mooi lintje. Het lintje dat we konden vinden, daar staat op: **de beste juf**, die van voorzitter konden we helaas niet vinden. Maar ja...juf ben je ook geweest. Je hebt biologie in Wageningen gestudeerd en als tweede hoofdvak geologie en paleontologie gekozen en cum laude afgestuurd. Je bent les gaan geven, dus het lintje, **de beste juf** past vast ook heel goed bij jou. Maar om je toch iets unieks te geven, maken we je **erelid** van de NON en overhandigen we je dit certificaat.

Je bent als nierpatiënt in 2013 vrijwilliger geworden in het bestuur van de NON. In 2014 werden de problemen met je nieren zo groot dat je een transplantatie moest ondergaan. Er was helaas geen match met je man, Edwin. Via cross-over heb je in 2014 een nier gekregen. Niet van Edwin, die nier ging naar iemand anders. Het was wel even lastig want Edwin ging naar het ziekenhuis in Rotterdam om zijn nier af te staan en jij kreeg je nier in het ziekenhuis in Groningen. Via de telefoon hielden jullie contact met elkaar.

Na de transplantatie ben je de opleiding tot molenaar gaan doen en uiteraard geslaagd. Lekker stoer, Janine op de molen. Toen Leo als voorzitter stopte ben jij gekozen als voorzitter van de NON. En dat maar liefst 6 jaar. Jammer dat je stopt. We wensen je een fijne tijd met man, kinderen, kleinkinderen en je verdere hobby's. We gaan je missen.

Hierbij namens al onze leden en het bestuur van de NON een mooi bronzen beeldje met de opdruk: **In een groot hart is veel plaats voor anderen.**

PS. Het hart lijkt ook nog een beetje op een nier.

Carola

Eric

Bennie

Erik

Jenny

27 maart 2025

Janine in de molen

In een groot hart is
veel plaats voor
anderen

Janine, heel hartelijk bedankt voor je tomeloze inzet en betrokkenheid bij ons allemaal. Namens de ziekenhuizen: MST, ZGT, Hardenberg, Winterswijk, alle NON leden, vrijwilligers en anderen. <<<

Afscheidsbrief [3e] voorzitter NON, Janine v.d. Linde

In bus gecharterd door Yvonne Velthuis.

"Mag ik naast je komen zitten?"

Ik zat nog maar net in de bus, met vele anderen en de stoel naast me was leeg. Ik was nog niet zo lang lid van de NON, kende weinig andere leden en had daarom besloten met de busreis mee te gaan. "Natuurlijk, gezellig", zei ik. Even wederzijds voorstellen en wat over onszelf vertellen. En zo kwam ik er achter dat Yvonne Velthuis naast mij ook een persoonlijk verzoek had. "Het lijkt ons, [Zat Leo daar achter?] dat jij heel goed zou passen als lid in het NON bestuur".

Tja...best wel een overval. Daar moest ik even aan wennen. Lid geworden van de vereniging omdat ik al langere tijd medisch in de gaten werd gehouden en het zomaar kon zijn dat ik samen met mijn man Edwin opgeroepen zou worden voor een niertransplantatie. En... de NON leek een goede vraagbaak te zijn.

Aan de andere kant...wilde ik ook graag wat terug doen. Ik had al zoveel medische ondersteuning gekregen en het was mij ondertussen duidelijk geworden dat er veel nierpatiënten rondliepen die aandacht nodig hadden. Ik ging er over nadenken zei ik.

Met als gevolg dat ik 11 jaar in het bestuur heb gezeten, waarvan vele jaren als voorzitter. En niet onbelangrijke...ik heb veel geleerd als nierpatiënt en als bestuurslid/ voorzitter.

Het waren mooie jaren waarin we met bestuursleden vele waardevolle activiteiten op poten hebben kunnen zetten. Zowel op het gebied van sociale contacten, actuele informatie verstrekken tijdens interactieve inhoudelijke bijeenkomsten als ook proberen leden en partners aan het bewegen te krijgen.

Dat laatste was en is een grote wens van mij. Ik hoef niemand uit te leggen waarom bewegen zo belangrijk is, ook al kan je bv. niet wandelen maar wel oefeningen doen in een [rol]stoel. En... samen is altijd leuker en je stimuleert elkaar! Geweldig dat nu Walk & Talk Overijssel in het leven is geroepen!

In de hoop dat het onze leden van de NON, hun partners en alle andere nierpatiënten het zo goed mogelijk gaat, wens ik dat iedereen de moed erin houdt.

Lieve groetjes, Janine. <<<

Aanmelden: Bennie ter Grote Tel: 06-10960591

Meld je aan
en wandel
mee

Artificial intelligence

Intensive-care afdelingen in Europa verbinden data.

Patiëntenzorg verbeteren door gegevens veilig en verantwoord te gebruiken door betrouwbare AI-modellen te ontwikkelen. Dat is het doel van een nieuw initiatief, waarin intensive-careafdelingen in Europa de gegevensuitwisseling verbeteren. Het project staat onder leiding van Michel van Genderen, internist-intensivist in het Erasmus MC. <<<

Euroslutel

Europese sleutel voor gehandicapten toiletten

Deze handige sleutel past op sloten die in heel Europa gestandaardiseerd zijn, waardoor je deze nu al op meer dan 10.000 locaties in Europa kunt gebruiken!

De euroslutel is speciaal ontworpen voor gebruik in gehandicapten toiletten, zodat mensen met een handicap gemakkelijk toegang hebben tot openbare toiletten. Hoewel oorspronkelijk ontworpen voor rolstoelgebruikers, kan de sleutel ook nuttig zijn voor ouderen, mensen met andere beperkingen en mensen met darmproblemen. Aanvragen? Zie website: <https://atotzreizen.nl/euroslutel-voor-invalidentoilet/> <<<

HITTEPLAN...

KIJKT U EENS MENEER JANSSEN:
LIJF MEDICIJNEN IN AANGEPASTE VORM!

Nog even dit!

Gezocht:

Het bestuur van de NON zoekt een voorzitter. Bel ons als u belangstelling hebt.

Betaald u nog niet via automatische incasso? Stuur ons dan een mail of bel ons, dan regelen we dit voor u. Dit bespaart de vereniging veel bankkosten.

Hebt u een ander mailadres, telefoonnummer of een ander adres? Geef dit aan ons door. We krijgen verschillende poststukken [Dialog] en e-mails [Nieuwsbrieven etc.] teruggestuurd.

Walk en Talk

Walk & Talk en de NON werken samen. Het is een wandelprogramma voor iedereen die met nierziekte te maken heeft. Mensen die meelopen hebben een nieuw orgaan ontvangen of wachten op een orgaan.

Of zij zijn donor, familielid, behandelaar, partner of vriend[in]. Wilt u elke 3^e zondag van de maand meelopen? [Max 5 km.] Geef u dan op bij Bennie ter Grote. E-mail: info@non-twente.nl Tel: 06-10960591.